

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej

Poradnik "Uczelnie bez barier"

Z roku na rok polskie uczelnie dokładają coraz większych starań, by problemy zdrowotne młodych ludzi nie przekreślały ich szans zdobycia wyższego wykształcenia. Jako osoba z niepełnosprawnością lub chorobą przewlekłą masz więc do swojej dyspozycji różnorodne oferty wsparcia. Odpowiednio wykorzystane pomogą ci one pozbyć się przynajmniej kilku przeszkód na drodze do wymarzonego dyplomu. Pokonywanie barier ma wiele obliczy: od skrojonych na miarę planów studiów poprzez zwiększanie dostępności kampusów aż po zapewnienie pomocy asystenta dydaktycznego. Z naszego artykułu dowiesz się, na jakie rodzaje wsparcia osób niepełnosprawnych możesz liczyć oraz jak się o nie ubiegać.

Na czym polega wyrównanie szans edukacyjnych?

Studia na każdym kierunku obwarowane są wieloma regułami. W ich toku konieczne jest m.in. zaliczenie konkretnych zajęć, dopełnienie terminów i zdanie egzaminów. Będąc osobą z niepełnosprawnością ruchową lub sensoryczną, możesz w tym procesie napotykać różnorakie przeszkody. Zadaniem uczelni jest usuwanie ich w taki sposób, by w miarę możliwości wszyscy studiujący mogli podołać oficjalnym wymaganiom. Dzięki temu każdy otrzymuje **zbliżone szanse zdobycia wiedzy**. Pomocne mogą okazać się np. indywidualne ustalenia, konsultacje oraz dostosowanie reguł do potrzeb danego studenta.

Konieczność **wyrównania szans edukacyjnych** w instytucjach akademickich ma swoje podstawy m.in. w międzynarodowej Konwencji ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych. W razie wątpliwości dotyczących podjęcia studiów, zwróć się do specjalnie w tym celu powołanych organów i instytucji:

- Biuro ds. Osób Niepełnosprawnych przy wybranej przez siebie uczelni
- Rada Studentów z Niepełnosprawnością przy Samorządach Studenckich
- Akademickie Centra Wsparcia i Doradztwa
- Stowarzyszenia i zrzeszenia studentów z niepełnosprawnościami
- Fundacje oferujące poradnictwo dla konkretnych grup

Zanim rozpoczniesz studia, zorientuj się, czy powyższe organizacje działają przy wybranej przez siebie uczelni. Nawiąż kontakt z ich przedstawicielami i poinformuj ich o swoich indywidualnych potrzebach i życzeniach. Doświadczeni doradcy pomogą ci w mgnieniu oka zorientować się w dostępnych formach wsparcia, a także w najlepszy możliwy sposób przygotować do podjęcia nauki. W ten sposób nie przegapisz też żadnego terminu składania wniosków o stypendia i zapomogi. W kolejnych akapitach opisujemy dokładniej poszczególne możliwości pomocy dla niepełnosprawnych studentów.

Kandydaci z niepełnosprawnościami - rekrutacja na studia

Z założenia, osoby z niepełnosprawnościami mają na uczelni takie same prawa i obowiązki, jak pozostali studenci. Dotyczy to również procesu rekrutacji, którego zasady są **jednolite dla wszystkich kandydatów**. Placówki edukacyjne mogą jednak wyjść ci naprzeciw, w przypadku, gdy zmiany w procedurach przyczynią się do wyrównania twoich szans jako osoby niepełnosprawnej. **Dostosowanie rekrutacji** często polega na:

1. Zmianie formy egzaminu wstępnego z pisemnej na ustną lub odwrotnie.
2. Możliwości korzystania ze specjalistycznego sprzętu (np. oprogramowania wspomagającego).
3. Przystosowaniu materiałów egzaminacyjnych (np. przygotowaniu dokumentów w brajlu lub druku powiększonym).
4. Wydłużeniu czasu trwania egzaminu lub rozmów kwalifikujących na studia.

Tak jak wszyscy inni kandydaci, do dokumentów rekrutacyjnych musisz dołączyć **zaświadczenie lekarskie** o braku przeciwwskazań do podjęcia studiów wyższych na wybranym kierunku. W teczce powinna znaleźć się też kopia **orzeczenia o stopniu niepełnosprawności**, która stanowi podstawę prawną udzielenia większości form wsparcia.

Studia dla osób niepełnosprawnych - wyrównanie szans w codziennym studenckim życiu

Miejsce na wymarzonego kierunku masz już w kieszeni? Teraz czas na organizację bieżących spraw na uczelni. Większość szkół wyższych wyciąga do niepełnosprawnych studentów pomocną dłoń w ustaleniu przyjaznej cotygodniowej rutyny, dopasowanej do potrzeb konkretnych pierwszorzeczniaków. Osoby z niepełnosprawnościami lub chorobami przewlekłymi mogą liczyć m.in. na zatwierdzenie **indywidualnej organizacji studiów (IOS)**. Umożliwia ona stworzenie skrojonego na miarę planu tygodniowych zajęć. W ten sposób poszczególne seminaria i wykłady nie będą kolidowały np. z ważnymi wizytami lekarskimi lub rehabilitacją. Przy dobrej współpracy ze strony wykładowców pozwoli ci to ukończyć studia dzienne w przewidywanym terminie. Jeśli jednak zauważysz, że pogodzenie ze sobą wszystkich obowiązków przychodzi ci z wielkim trudem, nie bój się rozważyć decyzji o rozciągnięciu nauki na kilka dodatkowych semestrów lub przejściu na **tryb zaoczny**. Dobrze jest mierzyć siły na zamiary i zaliczać kolejne etapy studiów we własnym tempie.

Wiele uczelni wprowadziło dodatkowe ułatwienia, pomocne niepełnosprawnym studentom w organizacji studiów:

- **Pierwszeństwo przy wyborze zajęć:** w przypadku seminariów z ograniczoną liczbą uczestników, osoby z niepełnosprawnościami mają często pierwszeństwo wyboru grupy. Otrzymują tym samym większe pole manewru do stworzenia elastycznego planu tygodnia.
- **Nieobecności:** czasami niepełnosprawnym studentom trudniej jest dotrzeć na wszystkie ćwiczenia czy wykłady w semestrze. Mogą oni ubiegać się wtedy o zmianę zasad uczestnictwa w zajęciach. Najczęściej polega ona na zwiększeniu dopuszczalnej liczby nieobecności.
- **Formy zaliczenia:** zajęcia praktyczne, laboratoryjne lub terenowe są często integralną częścią programu studiów, niezbędną do ukończenia danego roku. Studenci z niepełnosprawnościami lub chorobami przewlekłymi mogą starać się m.in. o ich przełożenie lub rozłożenie na kilka semestrów, by umożliwić im łatwiejsze pogodzenie ze sobą wszystkich obowiązków. W szczególnych przypadkach wykładowcy mogą zaproponować ci też alternatywny sposób zaliczenia zajęć.

Niepełnosprawni studenci podczas sesji egzaminacyjnej

Zaliczenia i egzaminy zwieńczające każdy semestr to bez wątpienia najbardziej wymagający element studiowania. Na szczęście, również w tym napiętym okresie skorzystasz z wielu form wsparcia, które nieco wyrównają twoje szanse na osiągnięcie najlepszych możliwych wyników. Dowiedz się, czy na twojej uczelni możesz ubiegać się o **indywidualny tryb zdawania egzaminów**. Każda szkoła wyższa posiada własny zestaw stosowanych udogodnień. Za standard przyjmuje się jednak:

- wydłużenie czasu zdawanych egzaminów
- zapewnienie pomocy asystenta przy czytaniu pytań i zaznaczaniu odpowiedzi
- dostosowanie materiałów egzaminacyjnych (większa czcionka, forma elektroniczna, dokumenty w brajlu)
- możliwość zdawania egzaminu w osobnym pomieszczeniu
- zmianę formy z pisemnej na ustną i odwrotnie

Na prośbę studenta Dziekan ma prawo wyrazić zgodę na **indywidualną organizację sesji egzaminacyjnej**. W praktyce oznacza to, że student może w czasie sesji zaliczyć taką liczbę przedmiotów, na jaką pozwala mu obecny stan zdrowia. Część kolokwium i egzaminów będzie natomiast rozłożona w czasie i zdawana w indywidualnie dopasowanych terminach, zgodnie z planem zatwierdzonym przez Dziekana.

Wsparcie osób niepełnosprawnych na uczelni - jakie wymagania trzeba spełnić?

Uczelnie to w dużej mierze instytucje państwowe, stąd każdy rodzaj otrzymanego wsparcia musi zostać dokładnie udokumentowany. Większość wniosków o pomoc w rekrutacji, organizacji studiów czy sesji egzaminacyjnej należy kierować do **Dziekana** oraz opatrzyć ważnymi załącznikami, takimi jak kopia orzeczenia o stopniu niepełnosprawności. Konieczne bywa też dopilnowanie **konkretnych terminów** składania podań. Jeśli boisz się, że nie dasz sobie rady w gąszczu uczelnianych formalności, zwróć się o pomoc do lokalnego **Biura ds. Osób Niepełnosprawnych**.

Pomoce integracyjne dla niepełnosprawnych studentów: sprzęt i asystenci

Oprócz wspomnianych już możliwości dostosowania toku studiów do swoich potrzeb, zapoznaj się też z bardziej namacalnymi formami pomocy. Należą do nich przede wszystkim wszelkiego rodzaju urządzenia, programy i gadżety, z których możesz skorzystać na uczelni i które w najlepszym wypadku zabierzesz też do domu! Coraz częściej przy szkołach wyższych działają **Wypożyczalnie Sprzętu dla Osób z Niepełnosprawnościami**, które w swoim inwentarzu mają m.in. laptopy z ekranami brajlowskimi, powiększalniki, dyktafony, mikroporty dla osób niedosłyszących oraz wiele przydatnych programów i aplikacji, jak np. Duxbury Braille Translator czy OCR FineReader.

Nieocenioną pomocą w radzeniu sobie z wyzwaniami studenckiej codzienności będzie też wsparcie **asystenta dydaktycznego**. Pod tym tajemniczym mianem kryje się po prostu wybrana przez ciebie osoba, która będzie towarzyszyć ci podczas niektórych zajęć i załatwiania uczelnianych spraw. Najczęściej w tej roli występuje po prostu **kolega lub koleżanka z grupy**, rzadziej członek rodziny lub niestudujący znajomy. W tej kwestii dużo zależy od twojej własnej inicjatywy. To ty bowiem zgłaszasz potrzebę asysty, określasz jej zakres i umawiasz was na spotkanie w Biurze ds. Osób Niepełnosprawnych. Tam podpisujecie **umowę**, dzięki której twój asystent może otrzymywać wynagrodzenie. Osobno rozpatruje się prośby studentów, ubiegających się o wsparcie **tłumacza języka migowego**. Uczelnie często posiadają już pulę wykwalifikowanych specjalistów, z którymi współpracują. Wsparcie asystenta lub tłumacza może przybierać różne formy, takie jak m.in.:

- asysta w dotarciu na uczelnię
- pomoc w poruszaniu się po kampusie
- sporządzanie notatek, kserowanie materiałów
- głośne czytanie tekstów, skanowanie, digitalizacja
- pomoc w korzystaniu z zasobów bibliotecznych
- asysta podczas załatwiania spraw w dziekanacie
- obecność podczas konsultacji z wykładowcami

Możliwe są też inne rodzaje pomocy, o ile zostały one wcześniej zapisane w umowie. Wsparcie asystenta przysługuje ci na każdym etapie licencjatu czy magisterki, a także podczas ewentualnych studiów doktoranckich lub pracy na uczelni.

Dostępność na terenie kampusu - na co zwrócić uwagę?

Decyzja o podjęciu studiów dla osób niepełnosprawnych wiąże się często z dość dosłownym pokonywaniem przeszkód. Chociaż z roku na rok zwiększa się dostępność kampusów, wiele starszych uniwersyteckich budynków wciąż wymaga modernizacji. Zanim złożysz papiery na konkretną uczelnię, wybierz się na oględziny sal wykładowych, biblioteki, stołówki i innych ważnych budynków oraz pomieszczeń. A co, jeśli nie spełniają one wcale twoich wymagań? Nic straconego! Istnieje kilka rozwiązań, które możesz zastosować. Jednym z nich jest **złożenie podania o przeniesienie zajęć** do bardziej dostępnych obszarów kampusu. Nie bój się też być motorem zmian. Domagaj się potrzebnych ulepszeń i jeśli to tylko możliwe **składaj wnioski o modernizację**. Już drobne zmiany, np. zbudowanie krótkiej rampy lub zakupienie stołu

dostosowanego do wózków inwalidzkich, potrafią znacząco podnieść komfort studiowania osób z niepełnosprawnościami. Każda propozycja ulepszeń stanowi dla uczelni ważny impuls do kolejnych zmian.

Aby kampus zasługiwał na miano dostępnego, powinny się na nim znaleźć m.in.:

- toalety dla niepełnosprawnych
- miejsca parkingowe dla niepełnosprawnych
- windy, rampy, pochylnie, przestronne korytarze
- pokój do wyciszenia i relaksu
- stanowiska pracy wyposażone w odpowiedni sprzęt
- urządzenia do adaptacji materiałów naukowych (np. drukarki brajlowskie)

Pomoc materialna i stypendium dla niepełnosprawnych studentów

Kwestie finansowe potrafią spędzić sen z powiek każdego przyszłego studenta. Osoby z niepełnosprawnościami lub chorobami przewlekłymi mogą korzystać z tego samego wachlarza stypendiów i zapomóg, który przysługuje ich kolegom i koleżankom: stypendium socjalnego, rektora dla najlepszych studentów oraz ministra za wybitne wyniki w nauce. Oprócz tego, w ramach wyrównania szans edukacyjnych, masz do swojej dyspozycji dodatkowe świadczenia i ulgi, a wśród nich **stypendium specjalne dla niepełnosprawnych studentów**. Aby je uzyskać musisz przedstawić kopię orzeczenia o stopniu niepełnosprawności. W zależności od uczelni jest ono przyznawane na semestr lub rok i wypłacane co miesiąc.

Niemalym wsparciem mogą też okazać się środki przyznawane przez samorządy powiatowe w ramach **Modułu II programu „Aktywny Samorząd”**. Dofinansowania z tej puli przysługują studentom i doktorantom na każdym etapie edukacji wyższej i mogą zostać spożytkowane m.in. na pokrycie kosztów kształcenia, refundację czesnego lub uiszczenie opłaty za przeprowadzenie przewodu doktorskiego. Aby się o nie ubiegać, zwróć się do lokalnej komórki samorządu (PCPR, MOPS, MOPR, WCPR) i zasięgnij dodatkowych informacji. Jeśli mimo wszystko martwisz się, że nie starczy ci środków na studiowanie, rozważ skorzystanie z kredytu studenckiego. Dowiedz się więcej o preferencyjnych warunkach spłaty i dopłatach do oprocentowania z budżetu Państwa.

Oprócz środków, przyznawanych poszczególnym studentom, uczelnia dysponuje też **dotacjami na finansowanie kosztów oraz realizację inwestycji** służących kształceniu niepełnosprawnych studentów. To właśnie z tej puli opłacane są wynagrodzenia i szkolenia dla asystentów i tłumaczy. Dodatkowo, wspomniane środki mogą być przeznaczane na:

- zakup wyposażenia do uczelnianej wypożyczalni sprzętu dla niepełnosprawnych
- zakup specjalnie dostosowanej literatury naukowej
- organizację zajęć wychowania fizycznego dla osób z niepełnosprawnościami
- szkolenia podnoszące świadomość związaną z obecnością osób niepełnosprawnych na uczelni

Nie bój się brać spraw we własne ręce. Im więcej swoich potrzeb zakomunikujesz za pośrednictwem Biura ds. Osób Niepełnosprawnych lub samorządu studenckiego, tym większe są twoje szanse na uzyskanie wsparcia. A przy okazji dołożysz swoją cegiełkę do długofalowego polepszenia komfortu studiowania osób z niepełnosprawnościami na polskich uczelniach.

Podsumowanie

Różnorodne formy wsparcia mogą usunąć z twojej drogi do wymarzonego dyplomu przynajmniej część przeszkód. Poznaj swoje prawa i korzystaj ze wszystkich możliwości wyrównania szans edukacyjnych, jakie oferuje uczelnia. Pozwól, by wsparcie finansowe, organizacyjne oraz asystenckie zdjęło część ciężaru z twoich barków. Tak odzyskaną energię poświęć na naukę i krok po kroku zaliczaj kolejne etapy edukacji. Życzymy ci wielu sukcesów!

Źródła:

<https://www.c-and-a.com/pl/pl/shop/studiowanie-z-niepelnosprawnosciami#R2>

<https://studia.gov.pl/studenci/studenci-z-niepelnosprawnosciami/> (dostęp 02.11.2021)

<https://www.integralia.pl/porada-kandydat/studia-osoby-z-niepelnosprawnoscia/> (dostęp 02.11.2021)

<https://amu.edu.pl/studenci/studenci-z-niepelnosprawnosciami/asystent-studenta-uam-z-niepelnosprawnoscia/> (dostęp 02.11.2021)

<https://uwb.edu.pl/kandydaci-z-niepelnosprawnosciami-1370/> (dostęp 02.11.2021)

<http://www.unic.un.org.pl/unic-activities/osoby-z-niepelnosprawnoscia/3105/> (dostęp 02.11.2021)

Źródła zdjęć:

iStock.com/Wavebreakmedia

iStock.com/jacoblund

iStock.com/SeventyFour

iStock.com/mediaphotos